

Prechádzky s pánom **Marquartom**

V EDÍCII HISTÓRIA V KOCKE VYDÁVAME:

Beáta Husová: **Mária Terézia a my**

Martina Pavlikánová: **Prišli k nám Rimania**

Beáta Husová: **Slovania z Devína**

Martina Pavlikánová: **Tajomstvo lekárne U červeného raka**

Úvod

Kde bolo, tam bolo, bolo to v roku 1765.

Žil v tých časoch jeden múdry pán, ktorý vytvoril farebný plán. Volal sa Michael Marquart a jeho významným dielom je najstaršia zachovaná mapa Bratislavy z 18. storočia.

Pána Marquarta dnes dôverne poznajú mnohí z vás, milovníci histórie, pre ktorých Múzeum mesta Bratislavy pripravilo sériu pútavých prechádzok podľa jeho mapy na mnohé zaujímavé miesta: paláce, kostoly, domy, hradby a súsošia.

Peknou pamiatkou na tieto potulky mestom 18. storočia sa stali farebné keramické dielka zaujímavých domov a objektov, ktoré vymodelovali deti spolu s rodičmi v Detskom ateliéri Múzeum má budúcnosť. Postupne z nich vznikol veľký farebný model historického mesta.

Niektoré keramické výtvary detí sa nám tak zapáčili, že sme ich vybrali ako ilustrácie do tejto knižky.

Opäť vás srdečne pozývame objavovať čarovné miesta starej Bratislavy na prechádzkach s pánom Marquartom, ktoré nájdete v tejto knižke.

Vaša *Blanka Kusur!*

Obsah

Bol raz jeden pán a ten pán namaľoval plán...	6
Hradby a vnútorné mesto	10
Dóm svätého Martina	13
Michalská veža	16
Stará radnica a Primaciálny palác	18
Apponyiho palác	24
Palác Uhorskej kráľovskej komory	26
Notre Dame – kláštor, kostol a škola	28
Bratislavský hrad	30
Morový stĺp	35

Bol raz jeden pán a ten pán namaľoval plán...

Ako Bratislava plnila nariadenia Márie Terézie

Kráľovná Mária Terézia (1717 – 1780) za štyridsať rokov svojej vlády zaviedla mnohé reformy a zveľadila habsburskú monarchiu. V roku 1763 nariadila slobodným kráľovským a banským mestám vytvoriť mestské mapy s osadami a dvormi v troch exemplároch. Hlavné mesto Uhorska nariadenie zanedbalo. Až v roku 1766 po napomenutí kráľovskou miestodržiteľskou radou, poverili otcovia mesta geometra E. Friča vytvoriť plán mesta. Doteraz je uložený v archíve v Budapešti.

Marquartov plán

Michael Marquart nakreslil svoju farebnú mapu Bratislavy už v roku 1765. Prečo ju vytvoril, nevedno. Možno ho ovplyvnila výzva Márie Terézie a možno iba obdivoval naše mesto.

Všade, kam sa len pozriem, všetko prestavujú v barokovom slohu. Oceňujem množstvo nových sôch, kostoly a paláce plné dynamiky. Zdá sa, že divý prúd Dunaja ľudia konečne ovládli a už sa rok čo rok nevylieva. Povráva sa, že v blízkosti jeho ľavého brehu sa vytvorí korzo, dokonca tam vraj vyrastie prvé mestské divadlo. Na pravom brehu Dunaja vraj vznikne park (dnes Sad Janka Kráľa). Už teraz sa naň teším.

Do architektúry postupne preniká rokoko a klasicizmus.

V roku 1765 malo naše malebné mestečko vyše 22 ulíc a uličiek. Najdôležitejšie a najstaršie cesty, okolo ktorých sa mesto vytváralo, boli Olomoucká (dnešná Michalská a Ventúrska) a Nitrianska (dnešná Laurinská a Panská). Pokračovali až k Vodnej veži a ďalej k dunajskému brodu.

Vo vnútornom meste som narátal okolo 206 domov, 58 obchodov a asi 300 dielní. Na mape som zobrazil 5 kostolov, 5 kláštorov, 3 kaplnky a radnicu. Do mapy som zakreslil aj predmestia a podhradie, teda vonkajšie mesto. A teraz vás už pozývam na prechádzku s **pánom Marquartom**, teda so mnou, po slobodnom kráľovskom meste Prešporok, ktorý vy dnes nazývate Bratislava.

Dodnes máme zachovaný najpevnejší západný hradobný múr so šírkou 160–200 cm a výškou 9 m. Okolo hradieb boli

priekopy naplnené vodou z Dunaja. Úsek dnes viditeľných hradieb od Dómu sv. Martina pozdĺž Staromestskej vznikol po veľkej obnove v 20. storočí.

Našu prechádzku začneme pri starých múroch opevnenia. Pamätajú krušné boje, ale

v 18. storočí stratili význam pre obranu mesta.

Mal som to šťastie, že som stihol v roku 1765 zakresliť do plánu skoro celé hradby aj so štyrmi bránami. Kráľovná o deväť rokov neskôr povolila ich postupné búranie. Na mnohých miestach sa hradby zachovali ako súčasť novopostavených domov.

Michalská veža je neprehliadnuteľná súčasť mestských hradieb.

Má úctyhodný vek, rovnako ako aj hradby. Spočiatku mala len dve až tri podlažia a zatvárali ju silnými dubovými mrežami. V minulosti dovideli z nej na všetkých pocestných, ktorí prichádzali do Bratislavy a rovnako striehli aj na nepriateľov. Veža mala obrannú funkciu, ale neskôr slúžila vartášovi (strážcovi) aj na pozorovanie, či niekde náhodou nehorí.

V roku 1758 na ňu osadili sochu jej patróna archanjela Michala, ktorý zabíja draka – satana. Vidno

ju len z veže Staršej radnice, lebo je veľmi vysoko.

GRUND-RIS
Der Königl. Freyen Stadt Presburg.
 Mit beygefügten Nahmen, aller inn- und Außertlichen Kirchen,
 Clöster, Tebér, Gassen und Häuser,
 So Anno 1768 Aufgenommen worden ist;

- 1 Stará radnica
- 2 Univerzitná knižnica
- 3 Hradby
- 4 Notre Dame - kostol, kláštor a škola
- 5 Michalská veža a brána
- 6 Apponyiho palác
- 7 Primaciálny palác
- 8 Dom u dobrého pastiera
- 9 Morový stĺp
- 10 Dóm svätého Martina
- 11 Hrad

EXPLICATIO IN DENEN VORSTEDT

A. A. K. Kaiser Schloß.	B. Michaels Feindschloß.
C. St. Michaels Kirchl.	D. St. Michaels Kirchl.
E. St. Michaels Kirchl.	F. St. Michaels Kirchl.
G. St. Michaels Kirchl.	H. St. Michaels Kirchl.
I. St. Michaels Kirchl.	J. St. Michaels Kirchl.
K. St. Michaels Kirchl.	L. St. Michaels Kirchl.
M. St. Michaels Kirchl.	N. St. Michaels Kirchl.
O. St. Michaels Kirchl.	P. St. Michaels Kirchl.
Q. St. Michaels Kirchl.	R. St. Michaels Kirchl.
S. St. Michaels Kirchl.	T. St. Michaels Kirchl.
U. St. Michaels Kirchl.	V. St. Michaels Kirchl.
W. St. Michaels Kirchl.	X. St. Michaels Kirchl.
Y. St. Michaels Kirchl.	Z. St. Michaels Kirchl.
aa. St. Michaels Kirchl.	bb. St. Michaels Kirchl.
cc. St. Michaels Kirchl.	dd. St. Michaels Kirchl.
ee. St. Michaels Kirchl.	ff. St. Michaels Kirchl.
gg. St. Michaels Kirchl.	hh. St. Michaels Kirchl.
ii. St. Michaels Kirchl.	jj. St. Michaels Kirchl.
kk. St. Michaels Kirchl.	ll. St. Michaels Kirchl.
mm. St. Michaels Kirchl.	nn. St. Michaels Kirchl.
oo. St. Michaels Kirchl.	pp. St. Michaels Kirchl.
qq. St. Michaels Kirchl.	rr. St. Michaels Kirchl.
ss. St. Michaels Kirchl.	tt. St. Michaels Kirchl.
uu. St. Michaels Kirchl.	vv. St. Michaels Kirchl.
ww. St. Michaels Kirchl.	xx. St. Michaels Kirchl.
yy. St. Michaels Kirchl.	zz. St. Michaels Kirchl.
aaa. St. Michaels Kirchl.	bbb. St. Michaels Kirchl.
ccc. St. Michaels Kirchl.	ddd. St. Michaels Kirchl.
eee. St. Michaels Kirchl.	fff. St. Michaels Kirchl.
ggg. St. Michaels Kirchl.	hhh. St. Michaels Kirchl.
iii. St. Michaels Kirchl.	jjj. St. Michaels Kirchl.
kkk. St. Michaels Kirchl.	lll. St. Michaels Kirchl.
mmm. St. Michaels Kirchl.	nnn. St. Michaels Kirchl.
ooo. St. Michaels Kirchl.	ppp. St. Michaels Kirchl.
qqq. St. Michaels Kirchl.	rrr. St. Michaels Kirchl.
sss. St. Michaels Kirchl.	ttt. St. Michaels Kirchl.
uuu. St. Michaels Kirchl.	vvv. St. Michaels Kirchl.
www. St. Michaels Kirchl.	xxx. St. Michaels Kirchl.
yyy. St. Michaels Kirchl.	zzz. St. Michaels Kirchl.
aaa. St. Michaels Kirchl.	bbb. St. Michaels Kirchl.
ccc. St. Michaels Kirchl.	ddd. St. Michaels Kirchl.
eee. St. Michaels Kirchl.	fff. St. Michaels Kirchl.
ggg. St. Michaels Kirchl.	hhh. St. Michaels Kirchl.
iii. St. Michaels Kirchl.	jjj. St. Michaels Kirchl.
kkk. St. Michaels Kirchl.	lll. St. Michaels Kirchl.
mmm. St. Michaels Kirchl.	nnn. St. Michaels Kirchl.
ooo. St. Michaels Kirchl.	ppp. St. Michaels Kirchl.
qqq. St. Michaels Kirchl.	rrr. St. Michaels Kirchl.
sss. St. Michaels Kirchl.	ttt. St. Michaels Kirchl.
uuu. St. Michaels Kirchl.	vvv. St. Michaels Kirchl.
www. St. Michaels Kirchl.	xxx. St. Michaels Kirchl.
yyy. St. Michaels Kirchl.	zzz. St. Michaels Kirchl.

Danubiu Flus

ELFIN

Publikáciu z verejných zdrojov podporil

u. fond
na podporu
umenia

ISBN 978-80-89636-22-8

9 788089 636228